

ÄRISALADUS VÄLJA
JÄETUD

(tähistatud ...*)

Konkurentsiameti 11.november 2013. aasta otsuse nr 8.3-1/13-001
„Fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule (füüsilise) juurdepääsuteenuste
turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamine“

Lisa 2

Otsuse kavandi riigisisel konsulteerimisel esitatud arvamuste ja vastulausete arvestamise/mittearvestamise põhjendused

1. RIIGISISESE KONSULTEERIMISE KÄIK	1
2. TURU PIIRITLEMINE	2
2.1. Linna ja maapiirkondade erinev geograafiline piiritlemine. Kaabellevivõrgud.	2
2.2. Teenuste püsiva 5-10% hinnatõusu mõju klientidele	5
3. SISENEMISTÕKKED	6
4. KOHUSTUSED	6
4.1. Valguskaablile kehtestatavate juurdepääsu kohustuste edasilükkamise ettepanek.	6
4.2. Valguskaablile kehtestatavate juurdepääsu kohustuste edasilükkamise ettepaneku täiendavad põhjendused.	8
4.3. Kehtestatavate kohustuste ebapiisavus ning vaskpaarile juurdepääsu teenuse kõrge hind.	13

1. RIIGISISESE KONSULTEERIMISE KÄIK

Kooskõlas elektroonilise side seaduse¹ (edaspidi *ESS*) §-ga 47 toimus fikseeritud juurdepääsu hulgiturul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi riigisisene konsulteerimine 08. veebruarist 2013 kuni 08. märtsini 2013.

Otsuse kavandi kohta esitasid oma seisukohad sideettevõtjad Elion Ettevõtted AS, Elisa Eesti AS ning Starman AS.

Konkurentsiamet küsis otsuse kavandi kohta seisukohta ka Konkurentsiameti konkurentsitenistusest, kes teatas, et ei oma otsuse kavandi suhtes vastuväiteid.

Konkurentsiamet märgib, et on märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse eelnõu koostamisel arvestanud riigisisese konsulteerimise jooksul ettevõtjate ning huvitatud isikute esitatud põhjendatud arvamusi ning vastulauseid. Vastuväidetele, mille arvestamist Konkurentsiamet ei ole pidanud põhjendatuks, on käesolevas dokumendis viidatud ning põhjendatud nende arvestamata jätmist.

Ettevõtjate esitatud vastuväited on dokumendis esitatud kursiivis, millele järgnevalt on esitatud Konkurentsiameti seisukoht.

Käesolev arvamuste ja vastulausete arvestamise ja mittearvestamise põhjendusi sisaldav dokument on konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse eelnõu osa.

¹ RT I 2004, 87, 593; 2008, 28, 181.

2. TURU PIIRITLEMINE

2.1. Linna ja maapiirkondade erinev geograafiline piiritlemine. Kaabellevivõrgud

Elion:

Asjakohase turu piiritlemisel ja turuosaliste määramisel ei ole piisavalt arvestatud mitmete tösiasiadega ja järelduste tegemisel selgelt põhjendatud nende eiramist. Näiteks käsitletakse kogu Eesti territooriumi fikseeritud juurdepääsu hulgiturgu homogeense turuna põhjendusega, et suurim teenusepakkuja Elion pakub juurdepääsuteenust üle riigi ühesugustel tingimustel. Hulgituru analüüsimisel ja sellel kohustuste kehtestamisel tuleb arvestada konkurentsiolukorda ka jaeturgudel, millele antud hulgituru tooted on sisenditeks. Linnades on Elioni sidevõrguga paralleelselt välja arendatud kaabellevivõrgud, mis mõlemad sisaldavad ka juurdepääsuvõrku, ja jaetasandil toimib lairibateenuste konkurents. Järelikult on konkurentsiolukord linnades ja väljaspool linnasid selgelt erinev ning tegemist ei ole homogeense turusituatsiooniga erinevates linnades ja maal. Seega peaks olema põhjendatud ka turgude geograafiline piiritlemine ning sellest tulenevalt ka erinevad kohustused erinevates homogeensetes piirkondades. Elionile Otsuse kavandiga kehtestatavatest kohustustest kõik ei ole proportsionaalsed piirkondades, kus jaetasandil konkurents toimib. Sellistes piirkondades oleks ehk põhjendatud piirduda vaid kaablikanaliseerimisele juurdepääsu ja sellega seonduvate kohustusega.

Kuna Euroopa Komisjoni 2007. a. soovitus elektroonilise side teenuste ja turgude kohta (soovituse lisa punkt 4) ei spetsifitseeri enam konkreetseid juurdepääsuks kasutatavaid tehnoloogiaid (soovitus ei viita enam kliendiliinile), siis ei saa ühtesid tehnoloogiaid käsitleda selle turu koosseisu kuulivatena „primaarselt“ (Otsuse kavandi lõik 175) ja teisi tehnoloogiaid nende jaoks „asendusteenustena“ nagu Otsuse kavandi punktis 3.2. Teisisõnu: tehnoloogianeutraalsuse printsiipi tuleb järjekindlalt rakendada. Kui mõne kasutatava tehnilise lahenduse puhul ei ole kliendiliin eraldi füüsiliselt piiritletav, siis see ei tähenda, et antud tehnoloogial põhinevat võrku kasutavad sideettevõtjad tuleks selle alusel turuanalüüsisist välistada, sest ka sellisel juhul on ju tegemist juurdepääsuvõrguga, millele on võimalus jagatud juurdepääsuks, et tagada lairibateenuse pakkumine jaeturul.

Otsuse kavandi praeguse lähenemise korral on teoreetiliselt võimalik isegi olukord, kus Elioni turuosa jaetasandil on näiteks ainult 10%, kuid vastaval hulgiturul 100%, sest ükski teine sideettevõtja ei oma sellist võrku, kus füüsiline kliendiliin või osa selle ressursist oleks eraldi renditav. Sellisel alusel kohustuste kehtestamine ei vastaks kindlasti ex ante regulatsiooni eesmärkidele.

Näiteks koaksiaalkaablil põhineva kaabellevivõrgu puhul ei eksisteeri kliendiliini kui sellist (Otsuse kavandi lõigud 148 ja 155), kuid jagatud juurdepääs lairibateenuse pakkumiseks on võimalik - selle võrgusegmendi tasemel, kus võrguomanik ise sisestab koaksiaalkaablivõrku sageduskanalid, mis kannavad internetiühendust (DOCSIS). Seega ei vasta tõele Otsuse kavandi lõigus 156 esitatud väide, nagu oleks juurdepääs kaabellevivõrgule võimalik vaid peajaama tasandil. Vabadel sageduskanalitel saaksid (analoogiliselt jagatud vaskpaari või jagatud optilise kiuga) teenust pakkuda teised sideettevõtjad. Et konkreetsetes võrkudes on sagedusressursiga kitsas, ei peaks olema argumendiks niisuguse jagatud juurdepääsu põhimõtteliseks välistamiseks. Sagedusressursi nappus kaabellevivõrkudes tuleneb pigem kaabeltelevisiooni digitaliseerimise aeglasest tempost. Veelgi enam, Elionile on teada, et kaabellevivõrkude operaatorid on viimaste aastate jooksul massiliselt välja vahetanud

korrusmajadesse minevaid koaksiaalkaableid valguskaablite vastu, seega on rakendatud FTTB-d ja tegemist on fiidersegmentidega. Millise tehnoloogiaga toimub signaali edastamine majasiseselt, ei omagi antud kontekstis tähtsust, kuna kohustused on Otsuse kavandiga planeeritud rakendada optilise kiu fiidersegmentide suhtes.

Elionile jääb arusaamatuks, miks kehtestatakse Elionile optilise kiu fiidersegmenti pakkumise kohustus piirkondades, kus lausa samasugusel tehnoloogial eksisteerivad konkureerivad sidevõrgud. Asjaolu, et kaabelvivõrkude operaatorid pole nende valguskaablite mahtu vabatahtlikult teistele sideettevõtjatele pakkuma asunud, ei saa olla põhjenduseks nende välistamiseks antud turult. Elioni puhul võeti arvesse vertikaalne integratsioon ja sisemine juurdepääsuteenusena varustamine, kuid sama on ka näiteks kaabelvivõrguoperaatorite puhul ja seda ei ole arvesse võetud.

Et Elioni võrk on geograafiliselt kõige laialdasem ja et kaabelvioperaatorid ei oma üleriigilist sidevõrku (Otsuse kavandi lõigud 147 ja 291), ei oma antud turu kontekstis määravat tähtsust. Selle turu sisuks on juurdepääs (nn viimane miil) konkreetsetes kohtades. On olemas ka asustatud punkte, kus on mõne teise sideettevõtja juurdepääsvõrk, kuid Elionil või mõnel kolmandal sideettevõtjal see üldse puudub. Et Elionil on olemas kõigi tasanditega sidevõrk, ei tähenda, et teistel sideettevõtjatel seda teatud ulatuses pole. Oluline on eristada erinevat turusituatsiooni erinevates homogeensetes piirkondades.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 58 välja toonud, et vastavalt ESS § 43 lõikele 2 võib Konkurentsiamet sideteenuse geograafilise käibimisalana piiritleda kogu Eesti Vabariigi territooriumi või osa sellest. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 3 moodustab teatud piirkond ühtse geograafilise käibimisala, kui selles piirkonnas on sarnased või piisavalt homogeensed konkurentsitingimused ning seda piirkonda saab eristada teistest piirkondadest, kus vastavad konkurentsitingimused on märkimisväärsel määral erinevad.

On ka oluline, et elektroonilise side valdkonnas piiritletakse turu geograafiline käibimisala peamiselt kahe kriteeriumi alusel: lähtudes sidevõrgu katvusala ja õiguslike või muude regulatiivsete instrumentide nõuetest (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 59).

Juurdepääsvõrgu olemasolu on fikseeritud juurdepääsuteenuse osutamiseks oluline faktor. Ehkki fikseeritud juurdepääsuteenuse pakkumine esineb ka Elioni ettevõttesiseselt (st ettevõtja hulgi- ja jaateenuste üksuse vahel), on teenuse pakkumise territoriaalne ulatus suuremat osa Eestit kattev ning teenuse omadustelt ühetaoline ning puuduvad olulise ulatusega geograafilised piirkonnad, kus Elion fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule juurdepääsu turu koosseisu kuuluvaid teenuseid ei osutaks.

Samuti puuduvad andmed selle kohta, nagu varustaks Elion oma jaateenuste üksust vajaliku hulgiteenusena eri geograafilistes asukohtades erinevalt. Suurima katvusala juurdepääsvõrku omav ettevõtja Elion ei diferentseeri oma teenuste hindu erinevate geograafiliste piirkondade järgi, kus teenust osutatakse. Geograafiliselt erinevat hinnakujundust ei ole tinginud ka erinevates piirkondades tegutsevate teenuseosutajate erinev arv.

Konkurentsiamet on ka jätkuvalt seisukohal, et laiaulatuslik infrastruktuuri omamine annab Elionile fikseeritud juurdepääsu hulgiturul konkurentsieelise. Kontroll raskesti dubleeritava infrastruktuuri üle (milleks on Elionile kuuluvad suuremat osa Eesti territooriumi katvad juurdepääsvõrgud ja kaablikanaliseerimise võrk), on turuosade kõrval üks olulisemaid kriteeriume, mille põhjal turujõudu hinnatakse.

Võttes arvesse eeltoodut ning asjaolu, et Elion omab talle kuuluva üleriigilise sidevõrgu tõttu võimet- ning pakub üleriigiliselt fikseeritud juurdepääsu turu koosseisu kuuluvaid teenuseid ühesugustel tingimustel sideettevõtjaid sarnaselt koheldes ühetaolise regulatiivse praktika alusel, leiab Konkurentsiamet, et on fikseeritud juurdepääsu hulgiturгу homogeenena käsitades, talitanud õigesti.

Konkurentsiamet on piiritlenud ja analüüsinud ning kohustused kehtestanud 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa punktis 4 nimetatud fikseeritud juurdepääsu hulgiturul. Samas on Konkurentsiamet otsuse kavandi punktis 4.2.1. teisi sideettevõtjaid kaasates vaadelnud konkurentsiolukorda ka nimetatud turuga seotud jaeturgudel. Konkurentsiamet leidis, et Elion on säilitanud fikseeritud sidevõrgu baasil elektroonilise side teenuste osutamisel märkimisväärselt suure turuosa. Võrreldes teiste fikseeritud sidevõrkudes elektroonilise side teenuseid osutavate ettevõtjate turuosadega kokku, on Elioni turuosa kordades suurem ning seda nii elektroonilise side teenuste osutamise käibe- kui ka aktiivsete kliendiliinide arvu osas. Samuti, et Elion ei ole elektroonilise side teenuste turul oma positsiooni kaotanud ning tema turuosa on elektroonilise side teenuste osutamisel endiselt stabiilne ning domineeriv.

Võttes arvesse eeltoodut, leiab Konkurentsiamet, et Elioni etteheide, justkui ei oleks Konkurentsiamet turu analüüsimisel jaeturul toimiva konkurentsiolukorraga arvestanud, on põhjendamatu.

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 3.2.3.4. põhjalikult välja toonud alused, miks ei ole kaabellevivõrgu juurdepääsuvõrgu baasil lähima kolme aasta jooksul võimalik osutada hulgitenuseid, mis oleksid oma omaduste ja kasutamisevõimaluste poolest fikseeritud juurdepääsu hulgituru koosseisu kuuluvatele juurdepäästeenustele asendusteenusteks ning mõjutaksid oluliselt konkurentsiolukorda fikseeritud juurdepääsu hulgiturul. Sellest tulenevalt leidis Konkurentsiamet, et kaabellevivõrgul põhineva juurdepääsuvõrgu baasil osutatava kliendiliinile juurdepääsuteenuse kaasamine asjakohase turu koosseisu ei ole põhjendatud.

Kuna Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 3.2.4.4. väljendanud oma seisukohti piisava arusaadavuse ja põhjalikkusega, mistõttu ei pea Konkurentsiamet neid põhjendatuks siinkohal täies mahus välja tuua, kuid lisab, et lisaks eeltoodule ei saa kaabellevivõrgu struktuuri võrrelda Elionile kuuluv vaskpaaril või valguskaablil baseeruva võrgu struktuuriga. Võrgustruktuuri muutmine ei ole kaabellevivõrkude puhul aga asjakohane, kuna sellega kaasneksid suured lisakulud, mis muudaksid kaabellevivõrkude poolt osutatavad teenused kallimaks ja seetõttu ei suudaks need teenused konkureerida Elioni poolt osutatavate teenustega.

Mis puudutab Elioni seisukohtasid *DOCSIS* kohta, nõustub Konkurentsiamet, et selle tehnoloogia vahendusel võib teoreetiliselt olla *DOCSIS* juurdepääs muude optilise võrgu segmenti sõlmedest võimalik. Samas ei ole see hetkel hulgitasandil konkureerivaks asendusteenuseks üleriigiliselt Elioni poolt pakutavatele vaskpaaril või lairiba ühendusel baseeruvatele juurdepääsuteenustele. Ning seda mitte ainult piiratud sagedusressursi tõttu (nagu Elion on oma seisukohas õigesti välja toonud), vaid ka seetõttu, et kui nimetatud tehnoloogiat kasutades hakata *DOCSIS* peajaamu nii-öelda eri segmentidesse paigutama, siis võrgu terviklikkuse seisukohast ei ole mitme *DOCSIS* jaama paigaldamine võrku tehniliselt soovitatav.

Samuti on kaabellevivõrkude valguskaablil põhinev fiidersegment võrreldes Elioni valguskaablil põhineva fiidersegmentiga, oluliselt väiksema mahu ja ulatusega.

Võttes arvesse eeltoodut, ei saa Konkurentsiamet nõustuda ka Elioni väitega, justkui Elionile kehtestaks optilise kiu fiidersegmenti pakkumise kohustus piirkondades, kus lausa

samasugusel tehnoloogial eksisteerivad konkureerivad sidevõrgud ning et valguskaablivõrkude turu koosseisu kaasamata jätmine on vastuolu tehnoloogilise neutraalsuse printsiibiga.

Eeltoodust lähtudes ei arvesta Konkurentsiamet Elioni seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel. Konkurentsiamet täiendab DOCSIS-st puudutavas osas otsuse eelnõu punkti 156.

2.2. Teenuste püsiva 5-10% hinnatõusu mõju klientidele

Elion:

Elion ei nõustu Otsuse kavandi lõigus 141 toodud väitega, et teenuste püsiva 5-10% hinnatõusu korral ei toimuks klientide ümberlülitumist mobiilsidevõrkudes pakutavatele lairibateenustele, kuna see nõuab kliendilt suuremahulisi investeeringuid. Mobiilseks internetiühenduseks pakuvad mobiilsideoperaatorid USB -, „netipulki“ teenusega liitujatele tasuta.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse kavandi lõigus 141 toodud seisukoha esitamisel lähtunud eelnevalt otsuse kavandi punktis 3.2.3.3. (Mobiilsidel põhinev juurdepääsuvõrk) läbiviidud analüüsi tulemustest. Samuti on Konkurentsiamet nimetatud punktis toodud järeldustes märkinud, et EMT, Elisa ja Tele2 pakutavad mobiilse Interneti teenused:

- on mahupiiranguga (pakatile vastavaid mahte ületava andmeside tarbimise eest tuleb Mbiti-põhiselt juurde maksta), kuid fikseeritud sidevõrkudes on lairibateenuste tarbimismaht piiramatu;
- sätestavad mahupiirangutega pakettides nn mõistliku kasutuse põhimõtte, mille kohaselt alates teatud andmesidemahu täitumisest kalendrikuus jäätavad operaatorid endale õiguse vähendada tarbijatele ette teatamata andmesidekiirust;
- ei ole tagatud kvaliteediga - andmeedastuskiirus võib kõikuda ja sõltub teenuse tarbimisel levi tugevusest, võrgu koormusest ning tehnoloogiast (*GPRS*, *EDGE* või *3,5G/4G*);
- on sõltuvalt lõppseadme geograafilisest asukohast piiratud läbilaskevõimega, st piirkondades, kus on kättesaadav ainult *GPRS*-tehnoloogial põhinev lairibateenus, tähendab see kasutaja jaoks võrreldes vaskpaaril põhineva juurdepääsuvõrgu vahendusel osutatava lairibateenusega arvestatavalt väiksemat andmesidekiirust.

Võttes arvesse eeltoodut, on Konkurentsiamet jätkuvalt seisukohal, et ka vaskpaaril põhineva juurdepääsuvõrgu vahendusel osutatava lairibateenuse püsiva suhtelise hinnatõusu (5- 10%) korral ei ole eeltoodud põhjustel tõenäoline, et lairibateenuse kasutajad lülituksid ümber mobiiltelefonivõrgu vahendusel osutatavale lairibateenusele ning seda ka võttes arvesse asjaolu, et USB -, „netipulki“ pakutakse teenusega liitujatele tasuta. Lisaks eeltoodule on USB -, „netipulki“ tasuta kasutusse andmise puhul tegemist niivõrd uue teenusega, et järeldusi selle kasutuselevõtmisega seonduvate mõjutuste kohta oleks teha ennatlik. On ka asjakohane märkida, et sarnastel alustel „tasuta teenuseid“ pakuvad ka fikseeritud sidevõrku omavad ettevõtjad (mh Elion nt digibokside väljarentimisel). Konkurentsiamet leiab ka jätkuvalt, et on otsuse kavandi samas punktis õigesti väljatoonud, et lisaks eeldaks potentsiaalse hulgitreenuse tarbimine fikseeritud andmesidevõrguga teenuseosutaja poolt mobiiltelefonitehnoloogia

kasutuselevõtmist, mille soetamine tähendab suuremahulisi investeeringuid. Ilma vastavat tehnoloogilist platvormi omamata ei saa tarbida mobiiltelefonivõrgus osutatavat lairiba juurdepääsu teenust. Seega ei ole ka mobiiltelefonivõrgu baasil osutatavad lairiba juurdepääsu teenused asendusteenusteks vaskpaaril põhinevale lairiba juurdepääsu teenusele ega kuulu asjakohase turu koosseisu.

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Elioni seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

3. SISENEMISTÖKKED

Elion:

Otsuse kavandi alapunktis 284 on ekslikult väidetud, et Elioni omanikuks on AS Eesti Telekom, kes on noteeritud Tallinna ja Londoni väärtpaberibörsidel (OMX:ETLAT/LSE:EETD). AS Eesti Telekom ei ole noteeritud börsil.

Konkurentsiamet: Konkurentsiamet arvestab Elioni seisukohtadega ja muudab vastavalt otsuse eelnõu punkti 284.

4. KOHUSTUSED

4.1. Valguskaablile kehtestatavate juurdepääsu kohustuste edasilükkamise ettepanek.

Elion:

Konkurentsiamet nõuab Elionilt otsuse kavandi punktis 6.3.2 (juurdepääsu kohustuste kehtestamine) raames (alapunkt 351):

- 1) võimaldada juurdepääs (vajadusel jagatud juurdepääsu) lõppkasutaja poolt kasutatavale vaskpaarile (kaasaarvatud alamvaskpaarile), kui on olemas vastavat vaskpaari kasutava lõpp-kasutaja nõusolek;*
- 2) võimaldada juurdepääs vabale vaskpaarile (kaasaarvatud alamvaskpaarile);*
- 3) võimaldada **juurdepääs (vt joonist 6) valguskaabli füüdersegmenti vabale kiule;***
- 4) võimaldada **jagatud juurdepääsu (vt joonist 6) valguskaabli füüdersegmenti vabale mahule;***
- 5) võimaldada juurdepääs kaablikanaliseerimise vabale mahule;*
- 6) heas usus läbirääkimist sideettevõtjatega, kes nõuavad juurdepääsu punktides 1-5 võrguelementidele;*
- 7) võimaldada juurdepääsu otsuse kavandi punktis 3.5. kirjeldatud tugiteenustele ning eelnimetatud võrguelementide kasutamiseks vajalikele tugisüsteemidele ja/või tarkvara-süsteemidele, sealhulgas nimetatud teenuste eeltellimise, tellimise, tehnilise hoolduse ja remondi teabesüsteemidele*

Kohustuste täitmiseks lõigu 351 alapunkti 1), 2), 5), 6) ja 7) osas on vajalik toimiva tegevuse mõningane muutmine ja võimalik, et ka uute hindade kehtestamine ning selleks piisaks mõnest

kuust. Valguskaabli vabale kiule juurdepääsu võimaldamiseks on Elion mõningatel juhtudel rentinud optilisi kiudusid erilahenduste põhimõttel. See tähendab, et ühendused on ehitatud vabale kiule kliendi poolt soovitud kahe punkti vahel ühekordsete erilahendustena. Käesolevaks ajaks on omandatud teatud kogemus ning valitud meie tingimustes kasutatav vastav tehnoloogia ja tehnilised lahendused. Kohustuste täitmiseks lõigu 351 alapunkti 3) osas (juurdepääs valguskaabli **fiidersegmenti** vabale kiule) tuleb Elionil luua ja rakendada täiesti uus, juurdepääsuvõrgule kohandatud teenus, mis eeldab:

- uut ärimudelit, seal hulgas hinnastamisskeemi;
- uut tootekohast lahendust Eloni IT-süsteemis, seal hulgas tellimisliidest Eloni e-teeninduses;
- müügi – ja tarneprotsessi, seal hulgas töötajate koolitamine;

Toetudes senisele kogemusele hindame nende tegevuste mõistlikuks ajaperioodiks 9 kuud.

Eloni kogemused jagatud juurdepääsu valguskaabli fiidersegmenti vabale mahule võimaldamise osas ning selleks otstarbeks CWDM tehnoloogia kasutamisel on napid, piirdudes senini vaid omatarbeks loodud katselahendustega. Seni on katsetatud ainult 2-kiulisi passiivseid jaotusfiltreid ning puudub täielikult 1-kiuliste passiivsete CWDM filtrite kasutamise kogemus. Kohustuste täitmiseks punkti 351 alapunkti 4), osas (**jagatud juurdepääs** valguskaabli fiidersegmenti **vabale mahule**)) tuleb Elionil valida uus tehnoloogia, luua ja rakendada täiesti uus, juurdepääsuvõrgule kohandatud jagatud juurdepääsu teenus, mis eeldab:

- erinevate tehnoloogiliste lahenduste planeerimist ja katsetamist ning sobivate tehniliste lahenduste valikut Elioni võrgus;
- seadmete ja tarnijate valikut;
- uue teenuse ärimudeli, seal hulgas hinnastamisskeemi, loomist;
- uue tootekohase lahenduse loomist Elioni IT-süsteemis , seal hulgas tellimisliides Elioni e-teeninduses;
- müügi- ja tarneprotsesside kujundamist, seal hulgas töötajate koolitamine.

Toetudes senisele kogemusele hindame nende tegevuste mõistlikuks ajaperioodiks ca 21 kuud.

Silmas pidades eelnevaid selgitusi ja põhjendusi teeme alljärgneva ettepaneku punktide 437, 438 ja 439 sõnastamiseks ja kohustuste täitmise tähtaegade kehtestamiseks:

437. Konkurentsiamet leiab, et fikseeritud juurdepääsu hulgiturul on mõistlik nõuda Elionilt temale otsuse kavandi punktides 6.3.2.; 6.4.2.; 6.5.2. ja 6.6.2. kirjeldatud kohustuste täitmist punkti 351 alapunkti 1), 2), 5), 6) ja 7) osas alates 01.09.2013, alapunkti 3) osas alates 01.03.2014 ning alapunkti 4) osas alates 01.01.2015.

438. Tähtaja määramisel on Konkurentsiamet arvestanud, et fikseeritud juurdepääsu hulgiturul on kavandatav otsuse jõustumise tähtaeg aprill/mai 2013, Elionil on olemas varasem kogemus sarnaste hulgiteenuste osutamisel vaskpaari turul koos läbipaistvus-, mittediskrimineerimise-, juurdepääsu- ja kuluarvestuse lahususe, hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustuste täitmisega ning kehtestatavad tähtajad annavad piisava aja ette valmistada juurdepääs valguskaabli fiidersegmenti vabale kiule ja jagatud juurdepääs valguskaabli fiidersegmenti vabale mahule hulgiteenuste osutamiseks.

439. Võttes arvesse eeltoodut, leiab Konkurentsiamet, et kohustuste täitmise tähtaeg punkti 351 alapunkti 1), 2), 5), 6) ja 7) osas alates 01.09.2013, alapunkti 3) osas alates 01.03.2014 ning alapunkti 4) osas alates 01.01.2015 ei ole Elionile ülemääraselt koormav.

Konkurentsiamet:

Otsuse kavandi punktis 6.7. nägi Konkurentsiamet ette, et Elion peaks talle kehtestatavaid kohustusi hakkama täitma alates 01.09.2013. Samuti leidis Konkurentsiamet, et kuna nimetatud turu otsuse jõustumise kavandatav tähtaeg on aprill/mai 2013, annab see Elionile piisava ettevalmistustähtaja (4-5 kuud) kehtestatavate kohustuste täitmiseks (Elionil on olemas tehnilised võimalused fikseeritud juurdepääsu hulgituru koosseisu kuuluvate hulgiteenuste osutamiseks ning varasem kogemus sarnaste hulgiteenuste osutamisel vaskpaari turul koos läbipaistvus-, mittediskrimineerimise-, juurdepääsu- ning kuluarvestuse lahususe, hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustuste täitmisega).

Samuti on Konkurentsiamet otsuse kavandis põhjalikult motiveerinud kohustuste kehtestamise aluseid ja –vajalikkust.

Elion on oma 07.03.13 nr C-5-11000/1028-1 seisukohas teinud ettepaneku, et kohustuste täitmise tähtaja 01.09.2013 asemel on Elionilt mõistlik nõuda **valguskaabli fiidersegmenti vabale kiule** kehtestavate kohustuste täitmist alates 01.03.2014 ning **jagatud juurdepääs valguskaabli fiidersegmenti vabale mahule** kehtestavate kohustuste täitmist alates 01.01.2015.

Sisuliselt leidis Elion, et vajab Konkurentsiameti poolt ettenähtud 4-5 kuulise kohustuste täitmiseks ettenähtud ettevalmistustähtaja asemel, kui tegemist on valguskaabli fiidersegmentide juurdepääsuga, aega kavandatust *ca* 2 x korda rohkem (9 kuud) ja selle jagatud juurdepääsu korral *ca* 4 x rohkem (19 kuud) – võttes arvesse täpsustunud otsuse seonduvat ajakava (mh otsuse eelnõuga seonduvat rahvusvahelist konsultatsiooni), on otsuse jõustumise kavandatavaks tähtajaks juuni 2013.

Konkurentsiamet analüüsis Elioni poolt esitatud seisukohtasid kohustuste täitmise tähtaegade edasilükkamiseks ning leidis, et vajab otsustuse tegemiseks täiendavat teavet. Alljärgnevas punktis 4.2. on toodud Elioni põhjendused koos Konkurentsiameti seisukohtadega.

4.2. Valguskaablile kehtestatavate juurdepääsu kohustuste edasilükkamise ettepaneku täiendavad põhjendused.

Elion:

Elion on ehitanud klientidele optilistel kiududel põhinevaid ühendusi ainult ühekordsete erilahendusprojektidena. Sellest tulenevalt on iga projekti hind olnud ehituskulude põhine ja kuutasud sõltuvad kiu pikkusest. Vaskpaaride rendi puhul kasutab Elion arvestuse aluseks keskmistatud kulusid. Optiliste kaablite puhul ei ole Elionil veel sellist keskmistatud jaotusvõrgu kiu kulude hindamise kogemust. See tuleb alles luua ning on piisavalt keeruline ja ajakulukas. Lisaks sellele võivad optiliste kaablite puhul kliendiliinid olla tunduvalt pikemad (kuni 20 km) ja seega tuleb ilmselt keskmistatud kuutasu tunduvalt kõrgem vaskpaari kuutasust, mis võib kaasa tuua mitme erineva kuutasu kasutuselevõtu vajaduse (sõltuvalt liitumiskohast). NB! Vaskkaablivõrkude puhul on kõikides jaotuskohtades kaablid otsastatud klemmliistudega ja läbijooksude formeerimine kujutab endast krossides lihtsate sildühenduste paigaldamist tehnikute poolt lihtsate tööriistade abil. Valguskaablivõrkude puhul on olukord tunduvalt komplitseeritum:

- on ODF-ga (optiliste pistikupesadega) varustatud jaotuskappe,*
- on lahtiste kiududega jaotuskappe,*
- on lahtiste kiududega muhve kaablikanalisatsiooni kaevudes.*

Sellest tingituna on keskmistatud ühenduste loomise kulude leidmine üsnagi komplitseeritud.

Selleks, et täita Konkurentsiameti poolt rakendatavat kohustust võimaldada klientidele

ligipääs Elioni valguskaablitel põhinevale jaotusvõrgule 10 tööpäeva jooksul (otsuse punkt 353-1), tuleb Elionil luua oma IT-süsteemides korrektselt ja võimalikult automaatselt töötav tellimuste vastuvõttu, tehnilise selgitamise ja ehitustööde juhtimise skeem (analoogiliselt vaskpaaride tarnega).

See sisaldab :

1. Tellimuste vastuvõttu Elioni e-teeninduses. Klient täidab veebikeskkonnas taotluse, millest see läheb automaatselt ilma klienditeenindaja osaluseta otse tehnilise selgituse koostaja töölauale.
2. Tehnilise selgituse koostajatele tuleb luua uus rutiin, sest praegu puudub neil nn. „konveiertöö“ kogemus. NB! Valgukaabli kiudude läbijooksude koostajad ei ole samad inimesed, kes koostavad vaskpaaride läbijookse. Samuti ei ole Elionil valguskaabli kiudude võrguandmete töötlemiseks olemas sellist poolautomaatselt abiprogrammi nagu vaskpaaride läbijooksude koostamiseks kasutatakse.
3. ...*vaskpaaride läbijookse koostavad (krosseerimisi jaotuskohtades teostavad) Elioni tehnikud, ...*. Seega tuleb Elioni luua ja korrektselt tööle panna töödejuhtimise süsteem, ...*.
4. Toote ja kliendihaldussüsteemis peab automaatselt tekkima vastavasisuline toode, mille alusel arveldussüsteem alustab automaatselt arveldust

...*. Kuna eelpool selgitatud arendused on suuremahulised, siis võtavad arendajad aega, et neid töid oma tööplaanidesse mahutada (ca 6 kuud). Sellele lisandub tööde teostamise aeg (6-9 kuud)

Konkurentsiameti poolt seatavad kohustused nõuavad Elionilt ja...*. Elionis on nendeks näiteks müügiühid, kes peavad tundma regulatsiooni aspekte ning oskama klientidega korrektselt pingesituatsioone lahendada ning tehnilised selgitajad ja alltööde tellijad, kes peavad väga kiiresti leidma optimaalsed tehnilised lahendused...*. Need koolitused on lühiajalised, kuid neid saab teostada alles siis, kui kõik tehnoloogilised ning IT-alased lahendused on töökorda seatud.

Kuna Konkurentsiameti otsus kohustab Elioni tegelema ka jagatud juurdepääsu võimaldamisega valguskaabli kiule, siis see toob Elionile kaasa ilmselt...*, kus tegemist saab olema väga kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistidega ning vähemalt 12-kuulise väljaõppeajaga. Kõik kirjeldatud tööd on enamasti sellisel kujul ja sellises tempos mittevajalikud Elioni enda jaeklientide ühendamisel, kuna sellisel juhul koostatakse kogu vastava piirkonna kaabeldus ja kiudude läbijooksud vastavalt jaeklientide (ümber)ühendamise projektile ühekorraga.

Elioni müügi- ja tarneprotsess koosneb rutiinidest ja kokkulepetest, mis tagavad kliendile soovitud toote saamise kokkulepitud tähtajaks.

Elioni müügi- ja tarneprotsess koosneb mitmetest ajas jadamisi paiknevatest tegevustest :

- Kliendi tellimuse vastuvõtt ja taotluse koostamine IT-süsteemis.
- Tehniline selgitus Elioni andmebaaside andmete alusel.
- Ressursside broneerimine Elioni andmebaasides.
- Kui andmebaasi andmed on vastuolulised või puudulikud, siis lisandub tehnika väljasõiduga kohapealne tehniline selgitus, koos kõigi võimalike aspektide täpsustamisega.
- Kokkulepe kliendiga liitumistasude, kuutasude, tehniliste lahenduste ja saadava lahenduse kasutamise tingimuste osas.
- Arvelduse alustamine vastavalt kokkulepetele.

Elioni tarneprotsess koosneb samuti mitmetest ajas jadamisi paiknevatest tegevustest:

- Elioni tehnikute tööaegade planeerimine.
- Tööde tellimine alltöövõtjatelt.
- Rutiinid, kuidas teostada kokkuleppeid kliendiga ligipääsude osas kliendi valduses olevatele ruumidele.
- ...*
- Töö teostamiseks vajalike materjalide hankimine, vajadusel tellimine tarnijalt.
- Tööde teostamine.
- Tehtud tööde ja loodud ühenduste kvaliteedi kontroll ja kandmine Elioni andmebaasidesse.
- Kliendi teavitamine tööde teostamisest. Vajadusel lühike kasutamisekoolitus.

Seadmete ja tarnijate valik tõuseb päevakorda seoses Konkurentsiameti poolt Elionile seatava kohustusega pakkuda jagatud juurdepääsu valguskaabli fiidersegmentide kliendiliinile (otsuse punkt 351 joonis 6).

Konkurentsiamet seab Elionile kohustuse pikalt kasutatava ja enamusele Eestis tegutsevatele sideettevõtjatele tehniliselt sobiva standardlahenduse väljatöötamiseks. Praeguse ni on Elion katsetanud omatarbeks vaid lahendust, kus kasutatakse kahel lainepikkusel töötavaid passiivseid jaotusfiltreid. Näiteks ühel lainepikkusel töötavaid lahendusi Elion katsetanud ei ole. Seega tekib Elionile kohustus:

- Kaardistada erinevate Eestis tegutsevate sideettevõtjate vajaduste hulk (millist tüüpi signaale, milliste vahemaade taha, milliste tehnoloogiliste eelistustega). Sellele kulub 2-3 kuud.
- Tellimused erinevatele tarnijatele katseseadmete hankimiseks ca- 3 kuud.
- Erinevate lahenduste testimine. Tekkivate kulukoormuste võrdlemine. Sellele kulub 3-6 kuud.
- Parimate seadmetarnijate hinnakonkurss. Sellele kulub 2-3 kuud.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet nõustub, et Elionile ei ole eelnevalt otsesid juurdepääsuks valguskaabli fiidersegmenti juurdepääsuvõrgu vabale kiule ja jagatud juurdepääsu valguskaabli fiidersegmenti vabale mahule seonduvaid kohustusi kehtestatud. Samas osutab Elion valguskaabli kiu rendi teenust ülekandevõrkudes juba mitme aasta vältel. Seega omab Elion kogemust teistele sideettevõtjale valguskaablil põhineva infrastruktuuri kasutada andmiseks ning samuti ei saa jätta tähelepanuta, et eelmise turuanalüüsi raames (Konkurentsiameti 07.09.2009 otsus nr 8.3-12/09-003) oli Elionile fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule juurdepääsu turul kehtestatud valguskaablile juurdepääsu kohustus: kui Elion vahetab vaskpaaril põhineva juurdepääsuvõrgu välja valguskaablil põhineva juurdepääsuvõrgu vastu, on Elion kohustatud:

- a) teavitama sellest vähemalt 6 kuud ette teisi Elioni vaskpaaril põhinevat juurdepääsuvõrku kasutavaid sideettevõtjaid;
- b) võimaldama teistel Elioni seni vaskpaaril põhinevat juurdepääsuvõrku kasutavaid sideettevõtjatel kasutada väljavahetatud, valguskaablil põhinevat sidevõrku.

Konkurentsiamet mõnab, et nimetatud kohustuse raames pidi Elion vaskpaaril põhineva juurdepääsu võrgu väljavahetamisel teavitama - ning võimaldama valguskaablil põhinevat sidevõrku kasutada ainult neil sideettevõtjatel, kes Elioni vaskpaaril põhinevat sidevõrku kasutasid (tegemist ei olnud *ex ante* praktikas tavapärase juurdepääsu kehtestamise kohustusega), kuid Konkurentsiameti hinnangul ei saa olla Elioni jaoks üllatuseks, et tulevikus võidakse fikseeritud juurdepääsu turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestada valguskaablile juurdepääsuks täiendavad kohustused.

Nii tõi Euroopa Komisjon kooskõlas raamdirektiivi artikli 7 lõikega 3 oma 30. juuli 2009 otsuses² (seisukoht Konkurentsiameti 2009. aasta otsuse eelnõu kohta) välja, et Konkurentsiamet peaks fikseeritud sidevõrgule juurdepääsu turul kehtestama täiendavaid juurdepääsumeetmeid valguskaablil põhinevatele liinidele koos asjakohaste mittediskrimineerimise ja kulupõhiste parandusmeetmetega. Lisaks juhtis Euroopa Komisjon tähelepanu, et Konkurentsiamet peaks kaaluma juurdepääsukohtuste kehtestamist kasutamata valguskaabli kiududele.

Kuna aga sel hetkel olid valguskaablil põhinevate juurdepääsuvõrkude vahendusel osutatavad teenused alles arengu algusjärgus, mistõttu oleks võinud valguskaabli infrastruktuurile juurdepääsuks eproporsionaalselt koormavate kohustuste kehtestamine olla Elioni jaoks liialt koormav, jättis Konkurentsiamet 07.09.2009 otsuses nr 8.3-12/09-003 Elionile valguskaablile täiendavad juurdepääsu kohustused kehtestamata.

Käesolevaks hetkeks möödunud rohkem kui kolme aasta jooksul on aga fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule juurdepääsu turul konkurentsiolukord muutunud ning Konkurentsiamet on otsuse kavandis põhjalikult analüüsinud ning põhjendanud, miks on muutunud konkurentsiolukorda arvestades Elionile valguskaablile juurdepääsu kohustuste kehtestamine vajalik ja proportsionaalne.

Konkurentsiamet nõustub, et nimetatud kohustustega seonduvalt vajab Elion nende täitmiseks ettevalmistusaega, mille raames peab koostama protseduuri reeglid, koostada hinnakirjad, määrata töötajad ja vastutavad isikud ning et Elionil tuleb sõlmida lepingud võrgusõlmedele juurdepääsuks. Samuti ei sea Konkurentsiamet kahtluse alla Elioni seisukohtasid, et tuleb leida lepingupartnerid, kes oleksid võimelised teostama vajalikke töid ettenähtud aja jooksul.

Samas osutatakse käesolevaks hetkeks EÜ tasandil valguskaablile juurdepääsu juba rohkem kui kolme aasta jooksul paljud liikmesriikide sideettevõtjad ning ka Eestis väljakujunenud praktika kohaselt on märkimisväärsele turujõuga ettevõtjale uute kohustuste kehtestamisel osutunud piisavaks 3-4 kuuline ettevalmistustähtaeg. Ning seda ka kohustuste puhul, mille osutamise osas ettevõtjal eelnev kogemus puudus (nt Sideameti 20.04.2007 otsusega nr J.1.-45/07/02 Elionile kehtestatud lairiba juurdepääsu kohustuste täitmiseks ettenähtud ettevalmistustähtaja pikkuseks oli 4 kuud). Konkurentsiametile teadaolevalt ei olnud lairiba juurdepääsu teenuse osutamiseks (Elion seda eelnevalt hulgitasandil ei osutanud) antud 4 kuulise ettevalmistustähtaeg liialt koormav. Ning seda vaatamata asjaolule, et ka siis pidi Elion Konkurentsiameti hinnangul tegema sarnaseid ettevalmistusi nimetatud kohustuste täitmiseks.

Võttes arvesse eeltoodut ja asjaolu, et nii Euroopa elektroonilise sideturgudel kohaldatava regulatsiooni kui ka ESS § 43 lg 3 kohaselt peab turgude valdkonnaspetsiifiline reguleerimine olema tehnoloogiliselt neutraalne ning et valguskaablile juurdepääsu osutamise tehnoloogia on sarnane, ei pea Konkurentsiamet Elioni ettepanekut, mille kohaselt peaks valguskaablile kehtestavad juurdepääsu kohustuste jõustumise tähtajad lükkama edasi vastavalt 9 ja 21 kuud (vt käesoleva dokumendi punkt 4.1.), rahuldamist põhjendatuks.

Lisaks eeltoodule on oluline, et valguskaablile kehtestatavate kohustuste jõustamisega viivitamine ei ole kooskõlas Euroopa digitaalse tegevuskava (üks Euroopa 2020. aasta strateegia suurprojektist) eesmärkidega, mis näeb kiire või väga kiire lairibaühenduse kasutuselevõtuks ette vajaduse valguskaablil põhinevate juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu edendamiseks. Elioni ettepaneku täies mahus aktsepteerimine oleks ka vastuolus Euroopa Liidu elektroonilise side turgudel kohaldatava üldise praktikaga. Samuti juhib

---

² Juhtum EE/2009/0942: Fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule (füüsilisele) juurdepääs hulgiturg (hõlmab eraldatud või jagatud juurdepääsu). SG-Greffe (2009) D/4719 K(2009)6203.

Konkurentsiamet tähelepanu, et sisuliselt võib Elioni ettepanekut lükata valguskaablile juurdepääsu kohustuste kehtestamist Elioni poolt soovitud ulatuses edasi ka märkimisväärse turujõuga ettevõtja suhtes kehtestatava nn „regulatiivse puhkuse“ („*regulatory holidays*”), mis on saanud Euroopa Liidu elektroonilise side valdkonnas kehtiva õiguse tõlgendamisel Euroopa Komisjonilt hävitava hinnangu.

Konkurentsiamet viis Euroopa sideturu regulaatorite seas läbi ka küsitluse, milles soovis teavet kui pikka ettevalmistuse aja määrasid teiste riikide sideturgude regulaatorid märkimisväärse turujõuga ettevõtjale, kui nad kehtestasid esimest korda valguskaablile juurdepääsu kohustuse fikseeritud juurdepääsu hulgiturul. Vastustest selgus, et ükski sideturu regulaator ei kehtestanud nimetatud ettevalmistuse ajaks pikemat perioodi, kui 6 kuni 9 kuud (olenevalt teenusest).

Võttes arvesse eeltoodut, ei pea Konkurentsiamet põhjendatuks täies mahus ning üksikasjalikult analüüsida kõiki Elioni poolt esitatud väiteid kehtestatavate kohustuste edasilükkamise kohta. Lisaks asjaolule, et Elioni tegevus peab valguskaablile juurdepääsu võimaldamisel olema kooskõlas üldise EÜ praktikaga (ka ESS § 46 lg 2 kohaselt arvestab Konkurentsiamet kohustuste valikul Euroopa Liidu sideturgudel väljakujunenud praktikaga), oleks Konkurentsiameti hinnangul antud juhul Elioniga taolistesse vaidlustesse laskumine ebaotstarbekas ning ei võimaldaks Konkurentsiametil täita oma kohustust tegutseda kooskõlas haldusmenetluse seaduse § 5 lg 2 tuleneva eesmärgipärasuse ja efektiivsuse nõudega. Näiteks osas, et Elion vajab töötajate väljaõppeks vähemalt 12 kuulist tähtaega.

Konkurentsiamet lisab ka, et Konkurentsiameti hinnangul on Elioni jaoks valguskaabli fiidersegmenti hinnaskeemi arendamine 4-5 kuu jooksul täiesti mõistlik ja teostatav. Elionil on arendanud ulatusliku valguskaablil põhinev juurdepääsuvõrk (*FTTB*) ja kasutab seda lairiba jaeteenuste osutamiseks. Valguskaabli fiidersegmenti baasil lairiba jaeteenuste osutamise hinnad on Elionil juba pikka aega rakendatud. Seega on olemas ka vastav valguskaabli fiidersegmenti kulu ja hinna arvestused jaetasandil, mida saab kasutada ka valguskaabli fiidersegmenti hulgiteenuste hindade kehtestamisel. Seetõttu ei ole põhjendatud Elion väide, et valguskaabli fiidersegmenti puhul puudub Elionil keskmistatud kiu kulude hindamise kogemus. Mistõttu ei saa ka valguskaabli fiidersegmenti keskmistatud hindade loomine olla ülemäära keeruline ja ajakulukas.

Siiski leiab Konkurentsiamet Elioni poolt esitatud seisukohtasid analüüsides, et Elioni taotlus kehtestatavate kohustuste jõustumiseks antava ettevalmistamistähtaja pikendamiseks, on osaliselt põhjendatud. Võttes arvesse eeltoodut ning lähtudes põhimõttest, et Elionile kui märkimisväärsele turujõuga ettevõtjale kehtestatavad kohustused peavad olema vastavuses konkreetsetel piiritletud turul esinevate ja potentsiaalselt esineda võivate konkurentsiprobleemidega ning suunatud nende lahendamisele ja ennetamisele, olles seejuures vähim, mis on vajalik konkurentsi tagamiseks, peab Konkurentsiamet põhjendatuks ja otstarbekaks muuta ning täiendada otsuse eelnõu nii, et:

1) valguskaabli fiidersegmenti vabale kiule ning jagatud juurdepääsu valguskaabli fiidersegmenti vabale mahule seonduvaid kohustusi peab Elion hakkama täitma vastavalt kuus- ja üheksa kuud peale otsuse jõustumist.

Konkurentsiamet on ülalnimetatud kohustuste jõustumise tähtaja muutmisel arvestanud turu koosseisu kuuluvate teenuste omapäraga ning kinni pidanud proportsionaalsuse põhimõttest ning analüüsinud ka seda, kas kehtestatav kohustus on eesmärgi saavutamiseks piisav ning vähim koormav võimalus.

Samuti juhhib Konkurentsiamet tähelepanu, et vastavalt otsuse eelnõu alapunktile 353, juhul, kui Elion ei jõua mõjuvatel põhjustel valguskaabli fiidersegmenti kiule juurdepääsuteenuste

(sh jagatud juurdepääsu) teenuste tellimuse rahuldamise korral sõlmida juurdepääsulepinguid ja võimaldama vastavatele teenustele ligipääsu hiljemalt kümne (10) tööpäeva jooksul teenuse tellimuse saamisest, peab Elion sellega seonduvatest põhjendustest Konkurentsiametit teavitama. Seega on Konkurentsiamet arvestanud ka võimalusega, et teatud juhtudel võib Elion vajada nimetatud teenuste osutamiseks rohkem aega. Sellisel juhul viib Konkurentsiamet Elioni poolt esitatud põhjendusi arvesse võttes läbi eraldi menetluse.

Võttes arvesse eeltoodut, arvestab Konkurentsiamet osaliselt Elioni seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel ning muudab ning täiendab otsuse eelnõu alapunkti 353 ja punkti 6.7.

4.3. Kehtestatavate kohustuste ebapiisavus ning vaskpaarile juurdepääsu teenuse kõrge hind.

Elisa ja Starman:

Elisa juhib tähelepanu asjaolule, et senine fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule (füüsilise) juurdepääsuteenuste turu regulatsioon ei ole kahjuks konkurentsi arengule Eesti sideturul positiivselt mõjunud, mida näitab asjaolu et Elioni domineeriv positsioon lairibateenuste turul ei ole regulatsiooni sh reguleeritud vaskpaari hinna mõjul kahanenud vaid hoopis kasvanud.

Elisa hinnangul on Kavandis toodud kohustused küll põhjendatud aga ebapiisavad, seega on ka regulatiivse sekkumise maht ebapiisav. Kavandatavad kohustused ei ole Elisa hinnangul hinnakohustuste osas piisavad ning ei võimalda tervikuna Kavandis seatud eesmäärke saavutada.

Suurimaks probleemiks on asjaolu et Kavandi kohane Elioni vaskpaari hind on endiselt liialt kõrge. Vaskpaari hind on antud fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule juurdepääsuteenuste turust sõltuvatel jaeturgudel konkurentsi tekkimise seisukohalt keskse tähtsusega teema. Elisa rõhutab, et olukord kus teenuse edasimüügihind ehk vasepaari hind teistele sideettevõtjatele on kõrgem (või moodustab valdava osa) Elioni poolt lõpptarbijatelt küsitavast hinnast, sisuliselt välistab jaetasandil toimiva konkurentsi tekkimise.

Senine ebapiisav regulatsioon on konkurentsi pigem pärssinud, kuna Elionilt rentida tulevate vaskpaaride kõrge hinna tõttu oli Elisa sunnitud lõpetama xDSL- andmesideteenuste aktiivse müügi jaeklientidele. Kuna suurem osa jaekliendil poolt Elisale makstavast tasust tuli omakorda loovutada vaskpaari renditasu näol Elionile siis seda asjaolu ning kõiki muid ja mahult ning olemuselt märksa olulisemaid xDSL- andmesideteenuse pakkumisega Elisal tekkivaid kulukomponente arvestades ei olnud selle teenuse aktiivne müük jaeklientidele Elisa jaoks enam majanduslikult tasuv.

Ei täna kehtiva ega suure tõenäosusega ka Kavandi kohase vaskpaari hinnaga ei ole Elisa ega teised sideettevõtjad suutelised Elionilt vaskpaari rentides jaeklientidele konkurentsivõimelise hinnaga teenust, eelkõige andmeside- ja televisiooniteenust, pakkuma. Selleks et mõnel sideettevõtjal tekiks majanduslik võimalus pakkuda Elionile vaskpaari rendist sõltuvatel jaeturgudel konkurentsi, peaks Elioni vaskpaari rendi tasumäär olema ca 30 % Elioni enda jaehinnast.

Nähtuvalt Kavandi punktist 321. on Elioni vaskpaarile juurdepääsu hulgihind alates Sideameti 2006. aasta otsusega nr J.1.-45/07/1 kehtestatud kuludele orienteeritud tasude kohustuse kehtestamisest langenud tänaseks vaid...*. Võrdluseks võib tuua et samas on regulatiivne mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise tasumäär langenud enne 01.07.2006 a.

kehtinud tasemelt 3.06 krooni/minut (0,1956 eurot/minut) ja alates 01.07.2006 a. kehtinud esimeselt regulatiivselt määralt 2.05 krooni/minut (0.064 eurot/minut) kuni täna kehtiva määrani 0,0147 euroni/minut ning alates 01.07.2013 jõustub määr 0,0129 eurot/minut. Seega on regulatiivse sekkumise mõjul mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise tasumäärad langenud alates 2006 aastast...*.

Vaskpaari üleliia kõrge hind on Eesti sideturul tähendanud, et teised sideettevõtjad ei ole suutelised konkureerima Elioniga eelkõige äriklientidele fikseeritud sideteenuste pakkumisel ning IPTV teenuse osutamisel.

Ka Elisa oli sunnitud loobuma oma kavatsusest alustada klientidele IPTV teenuse pakkumist just nimelt põhjusel, et olukorras kus:

a) Vaskpaari rentida soovival sideettevõtjal tuleb Elionile maksta vaskpaari kuutasu 5,40 eurot (koos käibemaksuga. Lisaks tuleb Elionile maksta ühekordset liitumistasu 53,53 eurot (koos käibemaksuga), mis jagatuna (tasuvusarvutuses tavapäraselt kasutatava) 36 kuu peale teeb ca 1,49 eurot/kuus, ehk arvestuslikult kokku 6,89 eurot kuus (koos käibemaksuga); ning

b) Elion ise pakub vaskpaaril põhinevat IPTV teenust (NutuTV) jaekliendile hinnaga 9.33 eurot/kuus (koos käibemaksuga), millest alusühenduse kuutasu on 6,33 eurot ja põhikanalite kuutasu 3.- eurot. Täiendavat liitumistasu Elion üldjuhul lõpptarbijalt ei võta.. Vt väljavõte Elioni avalikust hinnakirjast:

https://www.elion.ee/files/documents/et/hinnakirjad/hinnakiri_eKodu_28082012.pdf

Ehk siis samaväärse teenuse/hinnaga Elioniga konkureerimiseks tuleb teenuse tulust Elionile ära anda...*. Selliselt ei ole kahjuks Elioniga võimalik jaeturul vähegi tulemuslikult konkureerida.

Märgime ka, et Elioni poolt jaeklientidele müüdava, samuti vaskpaari baasil pakutava Säästupaketi kuutasu on vaid 3,13 eurot (koos käibemaksuga). Vt väljavõte Elioni avalikust hinnakirjast:

<https://www.elion.ee/files/documents/et/hinnakirjad/ElionL6ppkasutajateHinnakirialates01022013SaastupakettEST.pdf>

Kui arvestada, et erinevalt vaskpaari rendist kaasnevad jaeteenusega täiendavad keskseadmete investeringud, kliendi teenindamise, arvete postitamise jms kulud – peaks vaskpaari rendi tasumäär olema oluliselt madalam kui jaekliendile pakutava alusühenduse tasumäär. Seega tuleks Elionile vaskpaari rendi hinnakohustuse ja vaskpaari kuutasu määramisel lähtuda metoodikast, mille kohaselt võetakse aluseks jaekliendi alusühenduse tasumäär ning lahutatakse sellest maha eelpool mainitud investeringud ja kulud.

Lähtuvalt ülaltoodust on Elisa seisukohal, et Elionile hinnakontrolli mehhanismi kehtestamisel ei ole kulude eraldi arvestamise ja kuludele orienteeritud tasude kohustus tulemuslik ning selle asemel tuleks rakendada Kavandi punktis 6.6.4.2. nimetatud „jaemüükmiinus“ hinnakontrolli metoodikat.

Konkurentsiamet:

Otsuse eelnõu alapunkti 402 kohaselt on kuluarvestuse lahususe, hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustuse kehtestamine suunatud ESS § 134 lõigetes 1 ja 2 sätestatud eesmärkide täitmisele eelkõige seeläbi, et nimetatud kohustus tõkestab konkurentsi moonutamise ja/või takistamise sideteenuste turgudel ning kõrvaldab EL sees takistused sideteenuste osutamisele, sealhulgas sidevõrkude ja nendega seotud vahendite pakkumisele.

ESS § 134 lõike 4 kohaselt järgitakse nimetatud eesmärkide saavutamisel objektiivseid, läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja proportsionaalseid reguleerimispõhimõtteid, muu hulgas:

- 1) edendatakse regulatsiooni ettenähtavust, tagades ühetaolise regulatiivse lähenemise ka regulatsiooni muutmise järel;
- 2) tagatakse sideettevõtja võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine;
- 3) edendatakse infrastruktuuripõhist konkurentsi;
- 4) soodustatakse sidevõrkudesse ja muudesse elektroonilise side infrastruktuuri objektidesse investeerimist, toetatakse uuendusi ning kaitstakse investeeringuid;
- 5) arvestatakse valitsevat konkurentsi ja lõppkasutajate paiknemise eripära teenuste juurdepääsul;

Konkurentsiameti hinnangul on vaskpaarile juurdepääsu hind piisavalt madal, et tagada eeltoodud eesmärkide täitmine. Konkurentsiamet peab hinna regulatsiooni rakendades soodustama ka sideettevõtjate (sh. MTE) poolset sidevõrkudesse investeerimist, samuti toetama uuendusi ja kaitsma investeeringuid (sh. MTE poolt tehtud uuendusi ja investeeringuid). Sellest tulenevalt ei ole põhjendatud vaskpaarile juurdepääsu hinnale ülemäära range hinnaregulatsiooni rakendamine ja nimetatud hinna ülemäärane vähendamine. Liialt madal vaskpaarile juurdepääsu hind pärsib MTE (samuti ka teiste sideettevõtjate) huvi investeerida ja arendada oma sidevõrku, kuna puudub tehtud investeeringute tagasi teenimise kindlus.

Konkurentsiamet analüüsis Elioni poolt esitatud kuluarvestuse metoodika mõjusid investeeringute tulususele ja leidis, et tagamaks Elioni kui märkimisväärse turujõuga ettevõtja (MTE) poolt rakendatavate vaskpaarile juurdepääsu teenuste hindade stabiilsuse ja hindade muutuste prognoositavuse ka nimetatud teenuseid kasutavatele sideettevõtjate jaoks, on mõistlik ja otstarbekas täiendada vaskpaarile juurdepääsu teenuse hindade kuludele orienteerituse kohustust piiranguga, mille kohaselt vaskpaarile juurdepääsu teenuste hindade maksimaalne muutus võib kalendriaastas olla $\pm 5\%$ (vt otsuse eelnõu alapunkti 413). Sellise täienduse peamiseks eesmärgiks on soodustada sidevõrkudesse ja muudesse elektroonilise side infrastruktuuri objektidesse investeerimist ja toetada uuendusi ning kaitsta tehtud investeeringuid (ESS § 134 lõige 4 punkt 4).

Elisa ja Starmani nimetatud jae- ja hulgiteenuste hindade näidetes on kasutatud Elioni kõige madalamaid jaehindasid, millele osakaal kogu lairiba jaeteenuste mahust on väga väikese osakaaluga. Samas Elioni ärikliendi lairibateenuste jae kuutasud (Äri 2.0 kuutasud) jäävad olenevalt kiirusest 30 ja 252 euro (sh k/m) vahele ja isegi madalaima kiiruse/hinna puhul moodustab vaskpaari hulgimüügi kuutasu sellest ainult 23%.

Hulgi- ja jaeteenuste vastavate hindade vahekorra võrdlemisel tuleb võrrelda hulgiteenuse hinda vastava jaeteenuse kogumahu kaalutud keskmise hinnaga, mitte üksiku jaeteenuse hinnaga. Konkurentsiameti analüüsi kohaselt on lairiba jaeteenuste kogumahu kaalutud keskmine hind piisavalt kõrgem vaskpaarile juurdepääsu hulgihinnast. Seega on tagatud Elioni lairiba jaeteenustega konkureerimine vaskpaarile juurdepääsu teenuse alusel.

Elisa ja Starmani pakutud jaemüük-miinus metoodikat on otstarbekas kasutada olukorras, kui turg on kasvav, mistõttu vähesest konkurentsist tulenevalt on jaehinnad kõrged ning jae- ja hulgiteenuste hindade vahe on piisavalt suur (vt ka otsuse eelnõu punkti 6.6.4.2.). Turu küpsemas faasis konkurents suureneb ja jaehinnad üldjuhul alanevad, mis omakorda toob kaasa jae- ja hulgiteenuste vahe vähenemise. Seega võib jaemüük-miinus metoodika põhjustada turu küpsemas faasis olukorra, kus hulgihind võib langeda allapoole kulupõhist

hinda, mis viiks konkurentsi moonutamiseni nii jae- kui ka hulgiturul ning oleks reguleeritavale ettevõtjale ebaproportsionaalselt koormav. Lairiba jaeteenuse mahud fikseeritud turul ei ole viimastel aastatel kasvanud, mis viitab jaeturu jõudmist kasvavast faasist küpsesse faasi. Seega ei ole põhjendatud jaemüük-miinus metoodika rakendamine vaskpaarile juurdepääsu teenuse hindade arvestamisele.

Eeltoodust tulenevalt ei nõustu Konkurentsiamet Elisa ja Starmani hinnanguga, et hinnakohustused ei ole piisavad ning ei võimalda tervikuna otsuse eelnõus seatud eesmärke saavutada, kuna vaskpaarile juurdepääsu teenuse hind on endiselt liialt kõrge.

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Elisa ja Starmani seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.